

ВЪ МЕЧАТА ПЕЩЕРА

Романъ за деца и юноши отъ Василь Дунавски, съ предговоръ отъ Вл. Русалиевъ

Предговоръ

Авторът на тази малка книга — Василь Дунавски — е още младъ и неизвестенъ. Напечаталъ е досега само нѣколко стихотворения и разкази въ нѣкои отъ най-добрите наши детски списания, които съ готовност му разкриха своите страници.

Тѣзи стихотворения и разкази обѣрناха вниманието на всички. Написани съ топли вдъхновение и искреностъ тѣ говорятъ за несъмнено дарование на младия поетъ.

Василь Дунавски е синъ на бедно семейство. Още отъ дете той познава неволитъ и страданията и самъ се бори съ буритъ на суровия и безрадостенъ животъ. Той става слуга, овчарче, бояджия, вестникопродавецъ, скитникъ изъ улицитъ на голѣмия градъ, където приживява много беди и изпитания.

Но и въ най-горчивитъ дни на живота си, той не е изгубвалъ вѣрата си въ по-свѣтлото бъдеще. И никога не се е раздѣлялъ отъ книгитъ. Тѣ сж му били единственитъ другари. И само тѣ сж му носили свѣтлина въ мрака на страданията.

Още отъ тѣзи години Василь Дунавски се е научилъ да обича хората. И затова всичкитъ му произведения, тѣзи които е печатилъ и онѣзи, които е приготвилъ за печатъ, сж изпълнени тѣ дълбока човѣчностъ съ милосърдие и почитъ.

Тази малка книга е историята на единъ сиракъ. И всичко е разказано съ майсторство, съ размахъ на голѣмъ художникъ, който само съ нѣколко линии дава цѣла картина.

Затова тази книга ще се чете съ увлѣчение. Тя ще трогне сърдцата на малкитъ читатели. Тѣ ще притаяватъ дѣхъ надъ много нейни страници и сждбата на малкия сиракъ на щуреца и на тѣхнитъ другари ще имъ стане близка.

А това е най-хубавата награда за всѣки авторъ.

27 септемврий 1938 год. София

Вл. Русалиевъ

— Азъ, дѣдо Колю, нѣмамъ нищо противъ, но да видимъ Коце какво ще каже? Влѣзте, де. Коце е вжтре, но каточе ли пакъ си е пийналъ. . . .

— Добре дошли, — разлѣ се дрезгавиятъ гласъ на Коце. — Благодаря ти, че си ми го довелъ. . .

Очитъ му срѣщнаха злия погледъ на жената и той смирено продума:

— Ще се погрижимъ, нали, Яно?

— Че той не е моя рода. . .

— Човѣкъ е, — промълви дѣдо Колю а щомъ е рода на мжжа ти, значи, че е и твоя.

Петю изтрѣпна. Очитъ му плахо шарѣха изъ низката селска стаичка. Сетне дѣдо Колю си излѣзе, като остави мжжа и жената да се каратъ заради малкия.

Посърна всичко. Златнитъ листа падаха немощни, а вѣтрътъ ги погваше и свличаше отъ оголелитъ клони да дрѣвчетата. Не пѣеха вече птичкитъ. Всичко бѣше глухо и натжжено, като Петювото сърдце. Срѣдъ обиди и лишения течеше живота му и день следъ день се нижеха като черна броеница подъ чичовиятъ му покривъ.

Кучето имъ бѣше на по-голѣма почитъ. То поне си имаше малка кжщичка, нарочно пригодена за него. И получаваше редовно храна. Злата Петювата чинка често му свирваше, галѣше го и му даваше съ пълни шепи да яде. Но Петю нѣмаше кжщичка. Той трѣбваше да спи въ обора. Чинка му никога не му каза топла дума, нито го канѣше редовно на обѣдъ.

Всичко това страшно измжчваше малкото му сърдце. Често се задавяше отъ горчиви сълзи, заравяше главата въ сламата, която му служеше за постеля, и даваше воля на сълзитъ. Тогава стариятъ волъ се приближаваше до него и майчински го ближеше по челото. Петю се унасяше и въ паметта му изпъкваше образа на майка му. Въ сѣня му, сякашъ, не волътъ, а майка му нѣжно го галѣше по врата и челото.

Заваляха поройни дѣждове. Духнаха студени вѣтрове. Прелитаха снѣжинки. Побѣлѣ земята. Зимата я скова и покзи съ бѣла покривка. Дрѣвчетата се облѣкоха въ чудни премѣни. Рѣкичкитъ не клокочеа сковани въ кристалния ледъ.

Скова се и малкото сърдце на Петя. Само дѣхътъ на стариятъ волъ го топлѣше. Жбитъ му тракаха, защото нѣмаше покривка, а се ровѣше цѣлъ въ сламата. Презъ една много студена нощъ той взе голѣмия чулъ съ който бѣше покритъ стария волъ и се пѣхна подъ него. Той се стопли и заспа. Приятно се спѣше подъ козяка на вола. Но на заранѣта чинка му го издебна, скрита го и му се скара, задето бѣше открилъ вола.

Сълзитъ на стариятъ волъ бликнаха отъ съжаление. . .

Бѣше предъ Нова година. Разнесе се благиятъ гласъ на дѣдо Колю по двора. Петю трепна отъ радостъ.

„Ще му кажа, дано ми помогне. . .“ — си рече Петю на умъ. . .

(Следва)

Имаше едно селце. За едни отъ децата то бѣше рай, но за Петю — верига отъ мжки и тегла. Баща му се помина, когато той бѣше на три години. Не минаха още четири и той остана кржгълъ сиракъ. Петю съ страхъ и трепетъ си спомняше, какъ прѣстѣта зловещо тропаше по ковчегу на майка му. . .

Сега той се губѣше като прашина въ свѣта. Неговото сърдце бѣше ранено, като на прелетно птиче, останало самотно презъ лютата зима. Не го радваше нищо: нито цвѣтията, ни чирикането на птичкитъ, нито пѣстритъ ливади и китни гори около селото. Той е още дете, а чувствува гърдитъ си потискани отъ нѣкакъвъ тежкъ камѣкъ. Отначало се грижеха за него съседитъ. Но после често гладуваше. И въпрѣки гладътъ, Петю живѣеше съ адна утѣха: училищниятъ звънѣцъ и веселитъ игри на децата посреда двора на школото. По цѣли часове прекарваше тамъ, прилепилъ малкото си тѣло до разкривения училищенъ плетъ. Неочаквано се разнасяха меднитъ звуци на звънеца и сладкиятъ имъ звънъ правѣше Петя щастливъ до безкрайностъ.

Селянитъ като виждаха неговитъ детски страдания, казваха на чичо му: — Коце, вземи го при себе си. Петю ти е братово дете. Работишъ му всичкитъ ниви, а него не щешъ. Грѣхота е!

— Да го взема, — викаше чичото въ кръчмата, но жената не го ще. . . Селянитъ се споглеждаха и съ възмущение отвърщаха очи отъ него.

Една заранъ дѣдо Колю хвана за ржка Петя, откъсна го отъ училищния плетъ и го заведе у чичови му,

Дѣдо, — казваше по пжтя Петю, — азъ искамъ да съмъ ученикъ! И ще стана ученикъ!

— Добре, дѣдовото, хубаво нѣщо е да бъдешъ ученикъ. А сега ще те заведе при чичо ти Коце. Чинка ти и той ще се грижатъ за тебе. На училище ще те пращатъ.

— О, дѣдо, колко добъръ ученикъ ще стана азъ! Прѣвъ ще съмъ въ отѣлението, ще се уча много!

„Зла си е чинка му, — казваше си дѣдо Колю на ума — но дано се вразуми.“

— Дѣдо защо мама я затрупаха съ прѣстъ? — внезапно попита детето.

Този неочакванъ въпросъ забърка и натжжи твърде много дѣдо Коля. Той не отговори, а дълбоко замълча. Когато влѣзоха въ двора, кучето силна залазая.

Излѣзе чинка му Яна. Като видѣ, че дѣдо Колю води Петя, веднага сви устни и се намръщи.

— Добре сте дошли, — лицемѣрно каза тя.

— Ето на, Яно, водя ти Петя. Ва-ша рода е. Ти си добра, грижи се за него.